siklostęs iki 10 cm storio kultūrinis sluoksnis, kurį sudaro degėsinga tamsi žemė. Viršutinė kultūrinio sluoksnio dalis ilgą laiką nuolat buvo ariama, todėl žemės paviršiuje yra pastebimos tik kelios tamsios dėmės, kuriose ir buvo tirti šurfai. Dėl prastai išlikusio kultūrinio sluoksnio archeologinių radinių beveik neaptikta. Daugiausia rasta apdegusių akmenų skaldos, molio tinko gabaliukų, viena lipdyta puodo šukė. Pagal negausius radinius bei kitoje upelių pusėje esantį kapinyną Norušaičių neįtvirtinta gyvenvietė datuojama I tūkst. pabaiga.

Ekspedicijos metu buvo žvalgyta artimiausia neįtvirtintos gyvenvietės teritorija. Maždaug 1 km į ŠR nuo Norušaičių neįtvirtintos gyvenvietės, prie ribos su Pakruojo rajonu yra Tylių kaimas. Šio kaimo laukuose aptiktas smailiadugnis akmuo, kurį ekspedicijai parodė Tylių kaimo gyventojas Stasys Jautakis. Akmuo aptiktas šalia buvusios sodybos, ariant lauką. Akmuo stambiagrūdžio pilko su rausvu atspalviu granito, 45x31x33 cm dydžio, smarkiai apskaldytas. Dubuo piltuvo formos, 18 cm skersmens ir 12 cm gylio. Be to, akmens aplinkoje surinkta XVII–XX a. datuojamos žiestos keramikos, metalinių dirbinių.

NORUŠAIČIAI UNFORTIFIED SETTLEMENT

In 2005 an archaeological survey was performed in the Norušaičiai unfortified settlement (Šiauliai district) discovered in 1997. 14 m^2 was investigated in total, and an up to 10 cm thick cultural layer containing scorched stone chips, pieces of clay daub and a hand-made potshard was discovered. According to scarce finds discovered during the survey and the burial ground situated on the other side of the Kruoja river the Norušaičiai unfortified settlement was datable to the late 1st millennium A.D.

ŽEMAIČIŲ KALVARIJOS NEĮTVIRTINTA GYVENVIETĖ

Algirdas SKRUPSKELIS

Žemaičių Kalvarijos miestelio (Plungės r.) archeologiniai tyrimai buvo planuoti kaip restauruojamo Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo mažosios bazilikos vienuolyno aplinkos tvarkymo, įvažiavimo bei stovėjimo aikštelės įrengimo darbai. Tačiau pradėjus tyrimus paaiškėjo, jog beveik visoje vienuolyno teritorijoje yra išlikęs ankstesnio laikotarpio gyvenvietės kultūrinis sluoksnis su gausiais radiniais.

Žemaičių Kalvarijos neįtvirtinta gyvenvietė yra miestelio centrinėje dalyje, į ŠR nuo Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo mažosios bazilikos. Čia iš viso ištirta 1 perkasa, 2 1x1 m dydžio ir 1 4 m^2 dydžio šurfas; bendras visų tirtų plotų dydis – 16 m^2.

Neįtvirtintos gyvenvietės kultūrinis sluoksnis ilgą laiką buvo ardomas (vietomis ir visiškai sunaikintas), kadangi čia nuo seno stovėjo įvairūs pastatai. 1843 m. šios gyvenvietės teritorijoje, šalia naujosios bažnyčios, buvo pastatytas ir dabartinis vienuolynas (senasis vienuolynas ir bažnyčia stovėjo toliau į PR, Varduvos kairiojoje pakrantėje, priešais piliakalnį, vadinamą Šv. Jono kalnu). Ty-

rimais nustatyta, jog naujojo vienuolyno vietoje anksčiau yra stovėjęs ir kitas pastatas. Tiriant rasta šio pastato bei vienuolyno įvairaus statybinio inventoriaus: senų plytų duženų, stogo čerpių, grindų plytelių bei plokštinių koklių fragmentų, daug kalvio darbo vinių ir kitų radinių.

Aptiktoje neįtvirtintoje gyvenvietėje susidaręs kultūrinis sluoksnis su židinių liekanomis – molio tinko gabalais, nuo ugnies suskeldėjusiais akmenimis, degėsiais, trinamųjų girnų trintuvių fragmentais, keramika siekia 20–40 cm storio. Rastas ir geležinis sagties ar segės liežuvėlis.

Iš viso tyrimų metu rasta daugiau kaip 100 lipdytos keramikos lygiu, grublėtu paviršiumi puodų šukių, su gausiomis stambiai grūsto granito priemaišomis. Dalis puodų šukių kaklelių briaunelių puoštos įkartėlėmis.

Neįtvirtinta gyvenvietė datuojama I tūkst. pabaiga – II tūkst. pradžia ir yra vienalaikė su pirmuoju Žemaičių Kalvarijos kuršių kapinynu. Ją siūloma saugoti kaip archeologijos paminklą.

ŽEMAIČIŲ KALVARIJA UNFORTIFIED SETTLEMENT

The Žemaičių Kalvarija unfortified settlement is situated in the centre of the town, NE from the Basilica Minor of the Visitation of the Blessed Virgin Mary. Here 16 m^2 was investigated in total; a 20 to 40 cm thick cultural layer, which contained handmade potshards with a smooth and rusticated surface, fragments of milling stones and an iron tongue of a belt buckle or a fibula pin, was discovered. The unfortified settlement was datable to the late 1st – early 2nd millennium A.D. and was contemporaneous with the first Curonian burial ground of Žemaičių Kalvarija.

JAUČAKIŲ PILIAKALNIO PAPĖDĖS GYVENVIETĖ

Aleksandras VAŠKELIS

2005 m. buvo tęsiami archeologiniai tyrinėjimai Jaučakių piliakalnio papėdės gyvenvietės teritorijoje (A 346 K2). Jie pradėti 2001 m., vykdyti 2002–2004 m. (žr. *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 60–62; *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 59–61; *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 57–58).

Archeologiniams tyrimams pagal žvalgomųjų tyrimų rezultatus buvo pasirinkta viena iš labiausiai ardomų archeologinio paminklo dalių. Ji yra piliakalnio papėdės gyvenvietės centrinėje dalyje. 2004 m. buvo pradėtas tyrinėti sklypas 20, kuris yra 19 m pločio, 22,4 m ilgio, bendro 782 m^2 ploto. Jame buvo ištirtas 240 m^2 plotas. 2005 m. buvo tiriama piliakalnio papėdės gyvenvietės dalis sklypo 20 vidurinėje dalyje, esančioje į P nuo 2004 m. tyrinėto ploto. 2005 m. jame buvo ištirtas 240 m^2 plotas.

Tiriamoje vietoje kastos 4 perkasos, nes atidengti vientisą plotą nebuvo galimybės – nebuvo kur dėti iškastos žemės. Perkasų ilgis – 15 m, plotis – 4 m, jos orientuotos Š–P kryptimi. Perkasos buvo kasamos viena greta ki-